

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ РОЛІ УНІВЕРСИТЕТУ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО ПРОФЕСІОНАЛА

Копельчук В. П.

*Донецький національний університет
імені Василя Стуса, Україна*

Анотація: На сьогодні одним із головних завдань, що стоять перед закладами вищої освіти є підготовка кваліфікованих фахівців, які максимально відповідають сучасним вимогам ринку праці та роботодавців. Підприємства та організації шукають молодих спеціалістів з ґрунтовними теоретичними знаннями та умінням застосовувати їх на робочому місці. З погляду на це, необхідно орієнтувати студента на вимоги роботодавця протягом навчання, що можливо реалізувати за рахунок впровадження дуальної форми здобуття освіти.

Ключові слова: дуальна форма здобуття освіти, реформування освіти, якість освіти, кваліфікований фахівець

Kopelchuk Viktoriia, Vasyl' Stus Donetsk National University, Ukraine

RETHINKING THE ROLE OF THE UNIVERSITY IN THE FORMATION OF THE MODERN PROFESSIONAL

Summary. One of the main tasks for educators at the current stage is training of sophisticated specialists, who provide the modern quality level of the labour market and employers. Enterprises and organisations are looking for young specialists with deep and profound theoretical knowledge and ability to implement it in their work. In this regard, it is necessary for students to meet the requirements of an employer and the purpose should be strived at even within the learning process. The introduction of a dual form of education can contribute to its achievement.

Key words: dual form of education, reform of education, quality of education, qualified specialist

У період ринкової трансформації економіки відбулося знецінення традицій фахової підготовки здобувачів вищої освіти, поширилась імітація та фальсифікація практичної підготовки в межах навчального плану, чимало організацій взагалі відмовились працювати із закладами вищої освіти, посилаючись на збереження комерційної таємниці. Внаслідок чого, випускники не адаптовані до свого першого робочого місця. За період незалежності країни щороку зростає парадоксальність ситуації – заклади вищої освіти випускають усе більше фахівців, а ринок праці все менше задоволений якістю їхньої підготовки, що веде до збільшення дефіциту кваліфікованих спеціалістів.

Одним із пріоритетів закладів вищої освіти має бути формування гнучких практико-орієнтованих освітніх програм, зміст яких відповідає запитам громади та світу. Постійний аналіз ринку праці, спілкування з топ-менеджерами провідних підприємств регіону дають таку змогу.

У сучасних умовах саме молоде покоління є найбільш вразливою та соціально незахищеною категорією населення, адже проблема реалізації права молоді на працю в умовах глобалізації світової економіки є надзвичайно актуальною як для світу, так і для української спільноти. У зв'язку з відсутністю достатнього практичного досвіду, правових та професійних знань, а часто і моральної невідповідності до конкуренції на ринку праці, молодим громадянам стає все складніше реалізувати своє право на працю.

Основними нормативними актами, що регулюють працевлаштування молоді в Україні є Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [1], та Кодекс законів про працю [2]. Однак, на жаль, у реальності ми бачимо зовсім іншу картину, недостатньо ефективне поєднання економічних реформ і державної політики зайнятості населення, що знижує рівень соціальної захищеності молоді, спричиняє недовикористання її трудового і творчого потенціалу.

Проблему загострюють надзвичайно низькі заробітні плати, що пропонуються на початку кар'єрного шляху. Невисока платня, відсутність перспектив та підтримки – усе це значно звужує можливості сучасної молоді. Щороку українські навчальні заклади випускають понад 500 тисяч молодих спеціалістів, частина яких не знаходять відповідного попиту на здобуття спеціальності або не мають можливості задовольнити свої вимоги щодо рівня оплати праці.

Багато роботодавців шукають молодих спеціалістів з хорошими теоретичними знаннями, вважаючи, що практичний досвід краще отримувати на тому підприємстві, де фахівець буде працювати. З погляду на це, необхідно орієнтувати студента на вимоги роботодавця протягом навчання за рахунок впровадження дуальної системи навчання.

Дуальна форма здобуття освіти – це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання здобувачів вищої освіти в університеті з навчанням на робочих місцях підприємств, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації.

Основними завданнями дуальної освіти є:

- Зміцнення та удосконалення практичної складової освітнього процесу зі збереженням достатнього рівня теоретичної підготовки, що забезпечує дотримання стандартів освіти;
- Підготовка кадрів, які максимально відповідають сучасним вимогам ринку праці та роботодавців;
- Підвищення мотивації студентів до отримання кваліфікації та можливості працевлаштування;
- Підвищення професійної мобільності та конкурентоздатності випускника на ринку праці;
- Адаптація здобувачів вищої освіти до умов виробництва.

Така форма навчання з'явилася в 60-х роках минулого століття в Німеччині внаслідок пошуку більш ефективної моделі співпраці між закладами освіти і замовниками кадрів та для оптимізації витрат на освіту. Результатом стало введення в педагогічну термінологію визначення «Дуальна освіта». Успішність цієї форми навчання була перейнята Канадою, Австрією, Швейцарією, а на сьогодні країнами Східної Азії (Китай, Південна Корея). Але потрібно брати найкраще і адаптувати під свої реалії. Аналіз реалізації цієї форми навчання у вищевказаних країнах, дає наступне: законодавча база на рівні країни, тісна співпраця між державою + підприємством + закладом освіти, фінансове стимулювання / заохочення з боку держави. На сьогодні ми маємо лише розуміння держави в необхідності змін у підготовці

висококваліфікованих кадрів та зацікавленість підприємств у можливих змінах навчання, тобто реалізація Концепції лягає на плечі Університету.

Дуальна освіта в нашій країні вже декілька років впроваджується в систему професійної освіти, проте лише нещодавно Кабінетом Міністрів України була схвалена «Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» [3], яка дає можливість закладам вищої освіти на законодавчому рівні працювати в цьому напрямі. Водночас, дуальна форма здобуття освіти не повинна абсолютизуватись. Слід розуміти межі, в яких дуальна освіта є ефективною. Такий вид навчання спрямовується лише на адаптацію здобувача освіти до першого робочого місця, адже ми розуміємо, що переважна кількість випускників впродовж трудового життя будуть не раз змінювати робочі місця, професії та види діяльності. Також ми маємо пам'ятати, що в ідеалі дуальна освіта – це замовлення підприємством підготовки фахівців закладу вищої освіти.

Така форма підготовки фахівців дасть змогу для:

- удосконалення практичної підготовки випускників;
- підвищення якості підготовки до реальних вимог ринку праці;
- підвищення рівня конкурентоспроможності випускників;
- посилення ролі / відповідальності роботодавців у системі підготовки фахівців.

На сьогодні ситуація наступна: абітурієнт, приймаючи рішення про навчання на певній освітній програмі, не має жодних зобов'язань щодо успішності навчання, освоєння професії, після отримання диплому працевлаштуватись, а не стати безробітним. Як вже було зазначено, дуальна форма здобуття освіти – це укладання трьохстороннього договору між здобувачем освіти, закладом освіти та роботодавцем, що вже дасть зобов'язання та мотивацію для навчання студенту. Крім того, поєднання теоретичного навчання з практичною підготовкою дає синтез залученості студента у виробничі процеси.

Література

1. Офіційний сайт ВРУ. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>;
2. Офіційний сайт ВРУ. Кодекс законів про працю. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/322-08>;
3. Офіційний сайт ВРУ. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-p>.